

پینتاگون له راپورتیکی 2017 دا: کورونا دیت و جیهان تووشی قهیران دهبیت

06-04-2020

نوسرهکان

ناوهندی لیکۆلینهوهی رووداو

دو سال پيش دەرگەوتنى فايرۇسى كۆرۈنۈش، ۋەزارەتى بەرگىرى ئەمىرىكا (پىنتاگۇن) لە راپورتىكى 103 لاپەرەبىدا لەبارەى ئەگەرى بىلابوونەۋەى پەتايەكى ھاوشىۋەى كۆفۇد-19 ى نوئى ۋە ھەرەشەكانى بۇ سەر ئەمىرىكا ھۆشدارى داۋەتە كۆشكى سىپى. راپورتەكە بەشى زۇرى ئەۋ كىشانە دەخاتەرۋو كە ئىستا ئەمىرىكا ۋ زۆربەى ۋلاتانى جىهان بەھۋى بىلابوونەۋەى فايرۇسى كۆرۈنۈش بەدەستىانەۋە دەئالېن.

دۇئالدى ترەمپ، سەرۋكى ئەمىرىكا لە چەندىن بۇنەدا جەختى لەۋە كىرۋەتەۋە كە ھىچ كەسنىك نەيدەتۋانى پىشېبىنى بىلابوونەۋەى فايرۇسىكى ھاوشىۋەى كۆرۈنۈش بىكات، بەلام پىنتاگۇن لە راپورتىكى سالى 2017دا ھۆشدارى داۋەتە كۆشكى سىپى ۋ پىنگوتوۋە: "روداۋىكى بايۇلۇزى كارەساتبار دەتۋانى ھەرەشە لە خەلك، ئازەل، روۋەك، ژىنگە، تەندروستى ئابوورى ۋ ئاساپشى نىشتىمانى ئەمىرىكا بىكات" ۋ، پىۋىستى بە "كاردانەۋەى خىرا ۋ كارىگەر ھەبە بۇ ئەۋەى زىانە گىيانىيەكان ۋ ئاكامە خرابەكانى كەمبىرئەۋە".

راپورتەكە، كە كۆپىيەكى دەست گۇشارى (نەيشن) ى ئەمىرىكى كەوتوۋە، ئامازە بۇ ئەۋە دەكات كە ئەگەرى بىلابوونەۋەى "نەخۇشى كۆنەندامى ھەناسە، بەتايبەتى نەخۇشى ئەنفلوانزايەكى نوئى" لە ھەموو ئەگەرەكانى دىكە "زىاتر رىي تىدەچىت ۋ لەپىشترىن ئەگەرىشە".

كۆفۇد-19 نەخۇشىيەكە بە خۇگۇرپىن بان پەرەسەندى فايرۇسى كۆرۈنۈش دروستىۋوۋە ۋ بەكىك لەۋ كۆنەندامانى كە دەيكاتە ئامانچ كۆنەندامى ھەناسەى مرۇفە. راپورتەكە لە چەندىن شۇن بەناۋ ئامازە بە فايرۇسى كۆرۈنۈش دەكات، ۋەك چۇن لە شۇننىكى راپورتەكدا ھاتوۋە "نەخۇشى گوازاراۋەى كۆرۈنۈش لە جىھاندا شتىكى باۋە".

ۋەزارەتى بەرگىرى ئەمىرىكا بەدوورى نازانىت ئامرازەكانى دەستىشانىكرىن ۋ چارەسەرى فايرۇسە باۋەكان بۇ ئەۋ فايرۇسە نوپىە كارىگەرىبان نەبىت، ئەۋەش دەبىتە ھۇى ئەۋەى فايرۇسەكە بە خىرايىەكى زۇر بە ھەموو جىھاندا بىلابوونەۋەى. حكومەتى چىن لە رۇزى 11 ى كانوونى دوۋەم مردنى يەكەم تووشبوۋى بە فايرۇسى كۆرۈنۈش راگەياندى. ئەۋكات تەنيا 41 تووشبوۋى پىشتراستىكراۋە لە چىن ھەبوون، لەكاتىكدا شارى ۋۇھان لە ھەرىمى ھوبەى بە سەنتەرى سەرھەلدىن ۋ بىلابوونەۋەى فايرۇسەكە دادەنزىت. فايرۇسەكە كەمتر لە سى مانگى پىۋىستىۋوۋە بۇئەۋەى سنوورى 1 مىليۇن ۋ 200 ھەزار تىپەرىنىت.

لە بەشنىك لە راپورتەكدا ھاتوۋە "بىلابوونەۋەى فايرۇسەكە لە بەك كۆمەلگە دەتۋانى بەخىرايى بۇ قەيرانىكى تەندرووستى بگۇرپىت كە چەندىن ۋلات دەگرىتەۋە ۋ مىليۇنان كەس بەدەستىيەۋە بىنلېن، ئەۋە جگە لەۋەى گىرفتى گەرە بۇ ھەموو لاپەنەكانى زىانى كۆمەلگە دروستدەكات. تايبەتمەندىيە سەرەكىيەكانى نەخۇشىيەكە دەكرى گواستىنەۋەى خىرا ۋ سەختىيەكەى بىت، ئەگەرىكى بەھىزىش ئەۋەبە كارىگەرى لەسەر پاراستى ھىزى تەندرووستى دروستىكات".

راپورتەكەى پىنتاگۇن بە ناۋنىشانى (پلانى لى يۇئىس نۇرس كۆم 3560: كاردانەۋە بەرامبەر پەتاي ئەنفلوانزا ۋ نەخۇشى گوازاراۋە) ئامادەكراۋە، تەنيا بۇ بەكارھىننى فەرمىيە ۋ رىكەوتى 6 ى كانوونى دوۋەمى 2017 ى لەسەرە.

مانگى رابردوۋ ئەمىرىكا بەشنىك لە ستافى دامەزراۋە دىپلۇماسىيەكانى لە بەغدا ۋ ھەۋلىز كىشانەۋە، يەكىك لە ھۆكارەكانى ئەۋ ھەنگاۋەشى بۇ ھەرەشەى بىلابوونەۋەى فايرۇسى كۆرۈنۈش گەراندەۋە. دوو سال لەمەۋبەر ۋەزارەتى بەرگىرى ئەمىرىكا پىشېبىنى ئەۋەى كىرۋوۋ بىلابوونەۋەى فايرۇسىكى ھاوشىۋەى كۆرۈنۈش دەتۋانى كارىگەرى لەسەر "ئامادەى ۋ كارىگەرى" ى ھىزەكانى ئەمىرىكا دروستىكات.

بىلابوونەۋەى پەتاي كۆفۇد-19 لە قەيرانىكى تەندرووستىيەۋە بۇ قەيرانىكى ھەمەلايەنەى جىھانى گۇراۋە. پىنتاگۇن لە دىرى 462 ى راپورتەكە ۋ لە بىرگەى (ھەرەشەى سترانىزىي نىشتىمانى) ئامازە بۇ ئەۋە دەكات پەتاكە "لىكەۋتەى جىدى بۇ ئاساپشى نىشتىمانى ئەمىرىكا دەبىت"، لەۋانەش "ئاكامە سەختە ئابوورى، سىياسى ۋ كۆمەلايەتتەكانى لەسەر ئاستى نىۋوخۇي ۋ نىۋەۋەلەتى". بىلابوونەۋەى فايرۇسى كۆرۈنۈش ۋلاتانى جىھانى تووشى كىشەى كەمى كەلوپەلەكانى رىگرى، خۇپارزى ۋ بارمەتيدانى تووشبوۋان كىرۋوۋ. زۆربەى ئەۋ ۋلاتانەى ئىستا بە ناۋەندى بىلابوونەۋەى فايرۇسەكە دادەنرېن كىشەى ئامىزى ھەناسەدان ۋ كەلوپەلەكانى خۇپارزىبان ھەبە، ئەم كىشەيەش خەلكى ئاساپى ۋ ستافى تەندرووستى نەخۇشخانەكانى كۆرۈنۈش گىرتوۋەتەۋە. ھەفتەى رابردوۋ دوو بەرپىسى ئاساپشى نىشتىمانى ئەمىرىكا بە رۇزنامەى (نىۋيۇرك تايمز) ى ئەمىرىكىيان راگەباند كۇگاي سترانىزىي نىشتىمانى ئەمىرىكا خەرىكە لەۋ كەلوپەلانە بەتال دەبىت كە بۇ خۇپارزى لە كۆفۇد-19 پىۋىستىن.

لە كۆى 1 مىليۇن ۋ 236 ھەزار كەيسى پىشتراستىكراۋى تووشبوۋى كۆرۈنۈش ۋ 67 ھەزار ۋ 237 گىيانلەدەستداۋى فايرۇسەكە كە تاۋەكو ئىۋارەى يەكشەممە لە ھەموو جىهان تۇماركراۋن، نىزىكەى 25% ى تووشبوۋان ۋ 11% ى گىيانلەدەستداۋانى فايرۇسەكە لە ئەمىرىكان.

بەرزبونەوہی خیرای ژمارہی تووشبووان گوشاریکی زوری لەسەر کەرتی تەندروستی ئەمریکا و کۆگای نیشتمانیی کەلوپەلە پزیشکییە سەرەتاییەکان دروستکردووہ.

دوو سال لەمەوبەر پینتاگۆن پزیشینی دۆخیکی وەك ئەوہی ئەمرۆی کردووہ و ئاماژە بۆ ئەوہ کردووہ کە بەھۆی کەمبوونەوہی کەلوپەلە پزیشکیەکان کیشە و کێپکێ بۆ بەدەستھێنان و گەرەنتیکردنی ئەو پنداویستییانە دروستدەبێت، لەوانەش ئامیزی ھەناسەدانی دەستکرد، دەمامک، دەستەوانە، کەرستە ی لۆجستیک، پنداویستی پزیشکی و ھیزی کاری تەندروستی. بەپێی راپۆرتیکی سەرەتای ئەم مانگە سکوولی تەندروستی گشتیی بلومبیرگ لە زانکۆی جۆن ھۆپکینز، ئەمریکا 64 ھەزار ئامیزی ھەناسەدانی دەستکردنی ھەیە، کە خاوەن ھەموو تاییەتمەندییەکانی ئامیزیکی لەوشیۆەبەن، جیا لەمە 98 ھەزار ئامیزی دیکە ھەناسەدانی دەستکردی ھەیە کە ھەموو تاییەتمەندییەکانیان نییە، بەلام دەرکێت لە فریاکەوتن سوودیان لێوہەبگیرێت. قەیرانی کەمی دەمامک لە ئەمریکا گەیشتووہتە ئاستیک کە دەست لە دەمامکی وڵاتانی دیکەش ناپارێژێت. ھەفتە رابردوو حکومەتی ئەلمانیا ئەمریکای بە "نموونەبەکی مۆدێرن لە چەتەبی" تۆمارکرد، کاتیگ 200 ھەزار دەمامکی جۆری N95 کە بپاریبوو بۆ ئەلمانیا بگوازرێنەوہ، لەکاتی گواستنەوہی نیوان فرۆکەکان لە تایلەندەوہ رەوانەیی ئەمریکا کران. کەمی تەختی نەخۆشخانەکان و ئامیزی ھەناسەدان دەستکرد کیشە گەورەیی بۆ ھەردوو وڵاتی ئیسپانیا و ئیتالیا دروستکردووہ، کە لەرووی ژمارەیی تووشبووانی کۆرۆناوہ لە پاش ئەمریکا لە پلەکانی دووہم و سێیەم دین. وەك لە راپۆرتەکەیی 2017دا ھاتووہ "تەنانت پيشەسازیترين وڵاتەکانیش کیشە کەمی تەختی نەخۆشخانە و کەرستە تاییەتی وەك ئامیزی ھەناسەدانی دەستکردیان دەبێت".